

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP – 4113-001-05/2014
D/14/508

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/508 Prowadzenie gospodarki łowieckiej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	1. Zbigniew Łupicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92333 z dnia 5 listopada 2014 r. (dowód: akta kontroli str.1-2) 2. Ryszard Staniszewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92332 z dnia 5 listopada 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego w Opolu ¹ , ul. Malczewskiego 4, 45-029 Opole
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Plewka – Przewodniczący Zarządu Okręgowego - Łowczy Okręgowy Urzędujący Członek Zarządu Okręgowego ² (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości³, wykonywanie zadań związanych z nadzorem nad gospodarką łowiecką kół łowieckich w latach gospodarczych 2012/2013 i 2013/2014.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Zarząd Okręgowy zgodnie z wymaganiami art. 8 ustawy z dnia 13 października 1995 r. *Prawo łowieckie*⁴ uzgadniał z kołami roczne plany łowieckie⁵ oraz zmiany wprowadzane do tych dokumentów. Realizował również statutowe obowiązki w zakresie prowadzenia ewidencji członków Polskiego Związku Łowieckiego⁶ oraz rejestru kół działających na terenie okręgu, jak też organizowania szkoleń dla członków i kandydatów do PZŁ. Kontrolowany podmiot, sporządzał i przekazywał do Zarządu Głównego PZŁ sprawozdania roczne z działalności kół łowieckich (ŁOW-2), jednakże część danych zamieszczanych w tych sprawozdaniach była niezgodna ze stanem faktycznym. Wystąpiły także jednostkowe przypadki zaniechania przedstawienia informacji wymaganych we wzorze tego sprawozdania. W ocenie NIK zakres nadzoru sprawowanego przez Zarząd Okręgowy nad działalnością kół łowieckich był ograniczony. Powyższe wynikało nie tylko z braku prawidłowej weryfikacji danych podawanych przez koła w rocznych planach łowieckich oraz sprawozdaniach z działalności poszczególnych kół (ŁOW-1), ale i też z objęcia w latach 2012-2014 kontrolą prowadzoną na miejscu, mniej niż 20% kół łowieckich mających siedzibę na terenie objętym właściwością kontrolowanej jednostki.

¹ Dalej: Zarząd Okręgowy.

² Dalej: Przewodniczący Zarządu. Funkcję tę pełni nieprzerwanie od 1 lutego 1978 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości i negatywna.

⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1226 ze zm., dalej *upł.*

⁵ Roczny plan łowiecki na rok gospodarczy .../... oraz sprawozdanie z wykonania planu roku gospodarczego .../..., dalej: roczny plan łowiecki.

⁶ Dalej: PZŁ.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość opracowania i realizacji rocznych planów łowieckich

Opis stanu faktycznego

1. Na terenie województwa opolskiego, zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego Nr XXII/283/2012 r. z dnia 30 października 2012 r. w sprawie podziału województwa opolskiego na obwody łowieckie⁷, utworzonych zostało 158 obwodów łowieckich o łącznej powierzchni (w granicach tych obwodów) 923 785 ha⁸. Spośród tych obwodów 142 o powierzchni 825 796 ha, podlegało Zarządowi Okręgowemu. Pozostałe 16 obwodów o powierzchni 97 989 ha, znajdowało się na obszarze objętym właściwością Zarządu Okręgowego PZŁ w Częstochowie⁹. Z ww. grupy 142 obwodów, 123 o powierzchni 689 317 ha były dzierżawione przez 65 kół łowieckich mających siedzibę na terenie okręgu objętego zarządem kontrolowanej jednostki¹⁰, osiem obwodów o powierzchni 37 194 ha dzierżawiły koła mające siedzibę poza woj. opolskim¹¹, a pozostałe 11 obwodów zostało wyłączonych z wydzierżawiania, w związku z utworzeniem na ich terenie ośrodków hodowli zwierzyny¹². Łącznie z dzierżawy został wyłączony obszar o powierzchni 99 285 ha.

W latach gospodarczych 2012/2013 i 2013/2014 liczba kół łowieckich mających siedzibę na terenie działalności Zarządu Okręgowego była stała i wynosiła 65.

(dowód: akta kontroli str. 7-12, 32-40, 74-75, 79-80)

Liczba członków PZŁ w kołach macierzystych w objętych kontrolą latami gospodarczymi była zbliżona i wynosiła odpowiednio 2 696 i 2 688 osób, natomiast liczba niestowarzyszonych członków PZŁ wzrosła w tym okresie z 379 do 412 (o 8,7%). Jak wyjaśnił Przewodniczący Zarządu, powyższe spowodowane było oczekiwaniem grupy członków PZŁ na przyjęcie do kół lub rezygnacją części myśliwych z członkostwa, z uwagi na brak środków finansowych na opłacanie składek członkowskich lub też z powodu stanu zdrowia wykluczającego polowanie lub świadczenie pracy na rzecz koła. W ww. okresie nie wystąpiły przypadki nabycia lub utraty przez koło łowieckie członkostwa w PZŁ.

(dowód: akta kontroli str. 7-12, 76)

Ze 131 obwodów łowieckich do poszczególnych kategorii zakwalifikowanych zostały następujące liczby obwodów: kategoria bardzo dobra - pięć (4%), dobra - 12 (9%), średnia - 17 (13%), słaba - 22 (17%) i bardzo słaba - 75 (57%) obwodów. Kategorię obwodu wskazującą na jego potencjał w zakresie możliwości utrzymania i pozyskania zwierzyny w łowisku, określaną wg zasad wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie zasad kategoryzacji obwodów łowieckich, szczególnych zasad ustalania czynszu dzierżawnego oraz udziału dzierżawców obwodów łowieckich w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną¹³, koła łowieckie podawały w sprawozdaniach ŁOW-1.

(dowód: akta kontroli str. 7-12, 79a)

⁷ Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego, poz. 1632. Uchwała weszła w życie 8 grudnia 2012 r.

⁸ Poprzednio obszar województwa opolskiego podzielony był wg rozporządzenia Wojewody Opolskiego nr P/14/2001 z dnia 13 września 2001 r. w sprawie podziału woj. opolskiego na obwody łowieckie (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego Nr 85 poz. 695), na 160 obwodów łowieckich o tzw. powierzchni w granicach obwodów 922 153 ha. Zmniejszenie liczby obwodów do 158 wynikało z włączenia obwodu nr 30 do obwodu nr 26, a obwodu nr 65 do 67.

⁹ Obwody o numerach 27, 29, 42, 53, 137 i od numeru 150 do 160.

¹⁰ Dalej: koła macierzyste.

¹¹ Obwody o numerach: 43 *Jeleń* z Zabrza, 84 *Bór* z Katowic, 91 *Zielona* z Gliwic, 94 *Trop* z Bytomia, 111 *Łoś* z Bytomia, 133 *Łoś* z Raciborza, 135 *Tur* z Bielska-Białej i 138 *Sokół* z Bielska-Białej.

¹² Siedmioma obwodami zarządzało pięć nadleśnictw: Turawa obwód nr 26, Brzeg nr 48, Rudzieniec nr 85 i po dwa obwody zarządzane były przez nadleśnictwa: Kluczbork nr 11 i 25 oraz Kup nr 31 i nr 32. Czterema obwodami zarządzał ZG PZŁ: Lisieć nr 134 i nr136 oraz Moszna nr 102 i nr 103.

¹³ Dz. U. Nr 210 poz. 1791, ze zm.

2. Zarząd Okręgowy uzgadniał roczne plany łowieckie dla wszystkich obwodów łowieckich dzierżawionych przez koła na terenie okręgu, zgodnie z wymogiem art. 8 ust. 3a *upł.* Kontrola 25 (spośród 131) planów łowieckich sporządzonych na lata gospodarcze 2012/13 i 2013/14 przez dziesięć wylosowanych kół łowieckich¹⁴ wykazała, że plany te zostały uzgodnione z Zarządem Okręgowym w terminie wynikającym z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych¹⁵, to jest do dnia 21 marca danego roku.

Przewodniczący Zarządu wyjaśnił, że Zarząd Okręgowy przyjął zasadę, iż roczne plany łowieckie uzgadniane są przez koła z Zarządem Okręgowym i zatwierdzane przez nadleśnictwa, w trakcie wspólnych spotkań (w nadleśnictwach) łowczych kół, przedstawicieli Zarządu Okręgowego i nadleśniczego lub jego przedstawiciela. Wcześniej opracowane plany łowieckie uwzględniające dane z inwentaryzacji, były uzgadniane z nadleśnictwami i po ich sporządzeniu przekazywane do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom. Ostateczne uzgodnienie i zatwierdzenie planów łowieckich następowało w trakcie ww. spotkań w nadleśnictwach, które odbywały się wg ustalonego harmonogramu.

Przewodniczący Zarządu przedłożył ww. harmonogramy spotkań, z których wynikało, że w obu kontrolowanych sezonach terminy tych spotkań zostały ustalone przed dniem 21 marca każdego roku, a jedynie w przypadku spotkania kół w Nadleśnictwie Tułowice, pierwotnie zaplanowany termin przesunięto na dzień 23 marca 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 45-47, 81-86)

Na wszystkich objętych kontrolą planach łowieckich znajdowały się potwierdzenia zaopiniowania tych dokumentów (bez uwag), przez właściwych wójtów, burmistrzów i prezydenta miasta, zgodnie z postanowieniem art. 8 ust. 3a *upł.* Plany te zostały zatwierdzone przez nadleśniczych odpowiednio do dnia: 27 marca (1), 26 marca (3), 23 marca (1), a pozostałe do 21 marca (45).

W ww. próbie nie stwierdzono przypadków braku uzgodnienia planu przez Zarząd Okręgowy lub braku zatwierdzenia planu przez nadleśniczego.

(dowód: akta kontroli str. 45-47)

Uzgadnianiu z Zarządem Okręgowym polegały również roczne plany łowieckie dla obwodów, na terenie których znajdowały się obręby hodowlane, pomimo tego, że plany te nie zostały uprzednio zaopiniowane zgodnie z wymogami art. 8 ust. 3c pkt. 2 ww. ustawy. Tylko w jednym przypadku koło łowieckie uzyskało opinię kierownika gospodarstwa rybackiego, odnoszącą się do rocznego planu łowieckiego, w zakresie pozyskania piżmaka i łyski. Plan ten obejmował dzierżawiony obwód nr 59, gdzie na podstawie decyzji Marszałka Województwa Opolskiego utworzony został obręb hodowlany¹⁶, o którym mowa w art. 13 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnictwie śródlądowym¹⁷.

Na terenie 19 gmin województwa opolskiego utworzonych zostało łącznie 37 obrębów hodowlanych, jednakże w dokumentacji kontrolowanej jednostki brak było dowodów potwierdzających zaopiniowanie tych planów przez podmioty uprawnione do rybnictwa w rozumieniu stosowanych przepisów (przykładowo takie

¹⁴ Spośród 65 kół wylosowano koła łowieckie: Szarak z Grodkowa, Azoty z Kędzierzyna-Koźle, Bażant z Korfantowa, Lis z Opola, Bażant z Opola, Jeleń ze Strzelec Opolskich, Knieja z Opola, Hubert z Brzegu, Granica z Dzierżysławia i Ostoja z Głubczyc.

¹⁵ Dz. U. Nr 221, poz. 1664 ze zm., dalej rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich.

¹⁶ Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Gospodarstwo Rybackie Niemodlin, obręb hodowlany Rzędziwojowice, ustalony decyzją nr DRW.I.6061-1/07 ważną do 30 września 2020 r.

¹⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471, ze zm.

obręby hodowlane utworzone zostały na terenie obwodów dzierżawionych przez koła: *Dzik z Pokoju, Odra i Żubr z Opola* oraz *Orzeł z Ozimka*¹⁸).

(dowód: akta kontroli str. 26, 27, 228)

Instruktor Zarządu Okręgowego¹⁹ wyjaśnił, że z uwagi na aktualizację obrębów hodowlanych dokonywaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego bez powiadamiania kół łowieckich (ze względu na ochronę danych osobowych) dzierżawcy lub zarządcy obwodów łowieckich nie wiedzieli o ustanowieniu takich obrębów i nie występowali o sporządzenie stosownej opinii dotyczącej pozyskania piżmaka i łośki. Jednocześnie stwierdził, że wielkość populacji ww. gatunków nie jest duża, w związku z oddziaływaniem drapieżników łownych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) oraz prawnie chronionych (wydra). Gatunki te nie wyrządzają również szkód w infrastrukturze obrębów hodowlanych oraz hodowli gatunków co powoduje, iż zarządcy lub właściciele obrębów nie są zainteresowani dokonywaniem intensywnego odstrzału.

(dowód: akta kontroli str. 230)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Przewodniczący Zarządu Okręgowego dopiero w trakcie kontroli NIK (pismo z dnia 15 grudnia 2014 r.) wystąpił do Marszałka Województwa Opolskiego z wnioskiem o przekazanie aktualnego wykazu obrębów hodowlanych oraz coroczne jego aktualizowanie, celem wykorzystania przy opracowywaniu (przez koła) i uzgadnianiu (przez Zarząd Okręgowy) rocznych planów łowieckich. W odpowiedzi z dnia 23 grudnia 2014 r. Marszałek Województwa Opolskiego przekazał aktualny wykaz obrębów hodowlanych oraz zobowiązał się do przekazywania do Zarządu Okręgowego okresowych aktualizacji w tym zakresie²⁰.

(dowód: akta kontroli str. 306)

Opis stanu
faktycznego

W roku gospodarczym 2012/2013 33 koła spośród 73 (macierzystych i niemacierzystych) przygotowały propozycję zmian w rocznych planach łowieckich 37 dzierżawionych obwodów, a w roku następnym 21 kół przygotowało zmiany w 23 planach. Zmiany dotyczące jedynie zwiększenia liczby planowanej do pozyskania zwierzyny, zostały zaopiniowane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a następnie podlegały zatwierdzeniu przez nadleśniczych w uzgodnieniu z Zarządem Okręgowym. Powyższe odpowiadało wymogom § 5 ust. 2 rozporządzenia w sprawie rocznych planów łowieckich. Jako podstawę zmian koła wskazywały przepisy § 5 ust. 1 pkt 2 i/lub pkt 5 tego rozporządzenia, nie wskazując natomiast szczegółowo okoliczności uzasadniających wprowadzane korekty.

(dowód: akta kontroli str. 48-68)

Analiza dokumentacji dotyczącej proponowanych przez koła zmian w rocznych planach łowieckich wykazała, że w roku gospodarczym 2012/2013 łącznie wnioskowano o zwiększenie liczby planowanych do pozyskania:

- jeleni o 107 szt., co stanowiło 14% planu pierwotnego, a w grupach: byków o 29 szt. (3,8%), łoś o 50 szt. (6,6%) i cieląt o 28 szt. (3,6%),
- saren o 109 szt. (15,3% pierwotnego planu),
- dzików o 479 szt. (25,2% pierwotnego planu).

W roku gospodarczym 2013/2014, w wyniku wprowadzonych zmian, pierwotnie ustalona skala pozyskania zwierzyny została zwiększona o 85 szt. jeleni (13,1%)²¹, 36 szt. saren (13,6%) oraz 751 szt. dzików (30,5%).

(dowód: akta kontroli str. 69-73)

¹⁸ Odpowiednio: obwód nr 22 obręb Szubiennik; obwód nr 35 obręb Turawa-Marszałki, obwód nr 64 obręb Lipno i obwód nr 38 obręb Poliwoda.

¹⁹ Dalej: Instruktor.

²⁰ W dniu 5 stycznia 2015 r. Zarząd Okręgowy przedłożył pismo z odpowiedzią Marszałka Województwa Opolskiego.

²¹ Z tego byków o 28 szt. (4,3%) i łoś o 32 szt. (4,9%).

Analiza zmian wprowadzonych w rocznych planach łowieckich na sezon 2012/2013 dziesięciu wylosowanych kół wykazała, że siedem z nich zmieniało jedenaście razy plany łowieckie (dla ośmiu obwodów), z tego pięć kół dokonało po jednej zmianie, jedno koło zmieniło plany dla dwóch dzierżawionych obwodów, a jedno koło zmieniło czterokrotnie plan dla jednego obwodu (nr 44). W następnym sezonie zmniejszyła się do pięciu liczba kół, które dokonały zmian w rocznych planach łowieckich. Łącznie takich zmian było osiem, w tym cztery zmiany dotyczyły planu dla ww. obwodu nr 44, a pozostałe - pojedynczych zmian innych planów.

(dowód: akta kontroli str. 45-47)

Prezes koła łowieckiego, które występowało o zmiany planu obejmującego obwód nr 44, w tym w zakresie pozyskania jeleni i dzików wyjaśnił, że pomimo wysokiego zawansowania planów odstrzału w okresie poprzedzającym ww. wystąpienia, nadal obserwowano wysokie stany jeleni w łowisku. Ponadto zaobserwowano niezwykle silną presję zwierzyny na pola uprawne, co spowodowało przekroczenie pierwotnie zaplanowanej wielkości powierzchni uszkodzonych upraw rolnych. Taka sytuacja w ocenie tego koła, wyczerpywała przesłanki wymienione w § 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie rocznych planów łowieckich, a za kontynuacją odstrzału przemawiała konieczność zmniejszenia presji jeleni na uprawy rolne i leśne. W wyjaśnieniu zaznaczył również, że trudno ocenić na ile obserwowany wzrost liczebności zwierzyny spowodowany był niedoszacowaniem ich liczby w trakcie inwentaryzacji przeprowadzanej wg stanu na 10 marca, a na ile wynikało to z przemieszczania się jeleni z obwodów sąsiednich (mogło być to spowodowane m.in. urodzajem dębu). Podobna sytuacja, wg tej osoby, wystąpiła w przypadku dzików, przy czym niedoszacowanie liczebności dzików w łowisku było nie tyle wynikiem niedoszacowania liczebności zwierzyny w trakcie inwentaryzacji, co przyjęciem zbyt niskiego przyrostu dzików w łowisku wskutek niedocenicenia przyrostu dzików z samic w wieku dwóch lat, które normalnie nie biorą udziału w rozrodzie. Dobra kondycja dzików mogła wynikać z dostępu do wysokobiałkowego żeru na polach uprawnych kukurydzy.

Plan pozyskania zwierzyny w obwodzie nr 44 został zrealizowany przez ww. koło w roku gospodarczym 2012/2013, w gatunkach jeleni i sarna w 100%, dzik w 59%, a lis w 83%. W następnym roku gospodarczym pozyskanie jeleni oraz saren nastąpiło w ilościach zaplanowanych (142 szt. i 102 szt.), natomiast dzika w 75%, a lisa w 45%.

(dowód: akta kontroli str. 123-127, 172-177)

3. Z danych zawartych w rocznych planach łowieckich sporządzanych przez poszczególne koła wynika, że stan urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej²², nie uległ istotnym zmianom w roku gospodarczym 2013/2014 w stosunku do poprzedniego okresu. Wyjątek stanowiło zmniejszenie ilości wykładanej karmy objętościowej suchej o 31% i objętościowej soczystej o 14,4%²³ oraz zwiększenie liczby woliery o 20% (z 10 do 12 szt.). Zmiany w stanie zagospodarowania i wyposażenia łowisk w urządzenia łowieckie polegały w szczególności na:

- zwiększeniu stanu czterech rodzajów urządzeń²⁴ - od 0,5% w przypadku powierzchni łąk śródleśnych i przyleśnych do 3,8% odnośnie liczby ambon,

²² Wyszczególnionych w części II Zagospodarowanie obwodu łowieckiego, szkody łowieckie pkt 3, 4, 5, 6 i 7.

²³ W roku gospodarczym 2012/2013 wyłożono 347 ton karmy objętościowej suchej, a w roku następnym 239 ton, a karmy objętościowej soczystej odpowiednio: 2 968 ton i 2 539 ton.

²⁴ W roku gospodarczym 2013/2014: stan pasów zaporowych - 316 szt./127 km; powierzchnia zagospodarowanych łąk śródleśnych i przyleśnych - 569 ha; ilość wyłożonej karmy treściwej - 906 ton; liczba ambon - 8 275 szt.

- zmniejszeniu stanu czterech rodzajów urządzeń²⁵ - o 0,1% w przypadku liczby wyłożonych lizawek do 7,6% liczby paśników.

(dowód: akta kontroli str. 131)

Badanie próby dziewięciu protokołów z kontroli przeprowadzonych w latach 2012-2014 w kołach łowieckich wykazało, że w siedmiu takich dokumentach weryfikowano stan utrzymywania urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej oraz stan poletek, łąk śródleśnych i przyleśnych, jak również ilość wykładanej karmy²⁶, przy czym w dwóch dokonano oceny w tym zakresie poprzez wskazanie, że *wielkości, stan zagospodarowania łowiska jest wystarczający, a podejmowane działania adekwatne do potrzeb.*

W jednym przypadku stwierdzono, że koło *Diana* z Opola w roku 2013/2014, *nie poniosło żadnych wydatków na zagospodarowanie obwodu i dokarmianie zwierzyny.* Po kontroli sformułowano 19 zaleceń, jednakże nie dotyczyły one działań w celu odpowiedniego zagospodarowania łowiska. W dniu 9 września 2014 r. koło ww. poinformowało, że wszystkie zalecenia zawarte w protokole z kontroli były na bieżąco realizowane.

Jak wynika z rocznego planu łowieckiego ww. koła na rok 2014/2015, w roku gospodarczym 2013/2014 wykonana została jedna ambona (planowano 20 szt.) oraz wyłożono 0,6 tony paszy treściwej i 0,1 tony soli. Powierzchnia upraw rolnych, na których wystąpiły szkody spowodowane przez zwierzynę łowną wyniosła 10,3 ha i z tego tytułu koło wypłaciło poszkodowanym 25,2 tys. zł. W roku gospodarczym 2012/2013 koło wykonało natomiast jeden paśnik, dwie lizawki, trzy ambony (planowano 24), a także wyłożyło 10 ton paszy objętościowej soczystej oraz 8 ton paszy treściwej. Wówczas powierzchnia uszkodzonych upraw rolnych wyniosła 4,05 ha i koło z tytułu odszkodowań wypłaciło 16,2 tys. zł. Powyższe dane dają podstawę do stwierdzenia występowania zależności pomiędzy rozmiarem szkód w uprawach rolnych, a skalą działań podejmowanych przez koło w celu zagospodarowania obwodu i dokarmiania zwierzyny.

(dowód: akta kontroli str. 132-150, 157-159, 160, 169-171)

Instruktor w wyjaśnieniu przyczyn zaniechania zobowiązania ww. koła do podjęcia prac związanych z zagospodarowaniem obwodu wyjaśnił, że przeprowadzona kontrola obejmowała głównie weryfikację dokumentacji oraz organizację funkcjonowania koła. W związku z tym, że jest to obwód polny, przylegający do granic administracyjnych miasta, a na jego terenie są wielkoobszarowe uprawy rolne, zastosowane elementy zagospodarowania były zgodne z przyjętymi założeniami wieloletniego łowieckiego planu hodowlanego, a stan ilościowy tych elementów (paśników, lizawek, podsypów i ambon) uznano za wystarczający. Z ww. względów, oraz z uwagi na rozproszenie powierzchni leśnej, nie było możliwości utworzenia poletek łowieckich i pasów zaporowych. Zdaniem Instruktora ilości wyłożonej karmy i soli były wystarczające, gdyż dokarmianie obejmowało głównie zwierzynę drobną (bażanty, kuropatwy i zające).

(dowód: akta kontroli str. 215-216, 229-221)

Kontrola realizacji planów zagospodarowania obwodów łowieckich na przykładzie działań zaplanowanych w 25 obwodach, dzierżawionych przez wybraną próbę dziesięciu kół łowieckich wykazała, że plany te w zakresie wykonania w łowiskach urządzeń łowieckich (paśników, lizawek, ambon), w roku gospodarczym 2012/2013 zostały zrealizowane w 107%, natomiast w następnym - zaplanowane działania

²⁵ Stan w roku 2013/2014: powierzchnia poletek łowieckich - 265 ha; ilość wyłożonej soli - 69 ton; liczba paśników - 1 604 szt.; liczba wyłożonych lizawek - 9 590 szt.

²⁶ W opisach przedstawiono rozmiar rzeczowy zagospodarowania łowisk, w tym areal uprawianych poletek, liczbę i długość pasów zaporowych, powierzchnię łąk, ilości wykładanej karmy.

zrealizowano na poziomie 95%²⁷. Jednocześnie w kołach wykonano o 13 szt. paśników więcej niż zaplanowano (30%) i o sześć sztuk więcej (300%) innych urządzeń (wiat, podsypów, wysiadek). W latach 2012/2013 i 2013/2014 powierzchnia wykonanych i utrzymywanych poletek łowieckich utrzymywała się na poziomie porównywalnym do stanu planowanego (odpowiednio 24,22 ha i 23,92 ha, wg planu 23,72 ha i 24,22 ha), a powierzchnia łąk śródleśnych (19,49 ha) nie ulegała zmianie. Długość pasów zaporowych w ww. okresie utrzymywana była na porównywalnym poziomie (38,12 km i 37,52 km), natomiast ich liczba uległa zmniejszeniu (o trzy). Działania zaplanowane w stosunku do pasów ochronnych zostały zrealizowane w roku gospodarczym 2012/2013 w 102,6% (liczba pasów) i 102,1% (długość pasów), a w roku następnym odpowiednio w 114% i 95%.

(dowód: akta kontroli str. 161-164)

Zarząd Okręgowy nie prowadził ewidencji wyznaczonych na terenie obwodów miejsc ostoi zwierzyny oraz lokalizacji wzniesionych urządzeń łowieckich. Brak było również dokumentacji dotyczącej dokonywanych przez koła łowieckie uzgodnień z właścicielami, zarządcami lub dzierżawcami terenu, na których usytuowane zostały takie urządzenia. Według informacji przedstawionej przez Prezesa Koła Łowieckiego Żubr, wyznaczanie ostoi zwierzyny dokonywane jest ustnie z właściwym nadleśniczym, natomiast lokalizację urządzeń łowieckich na terenach lasów, nadleśniczowie pozostawili do decyzji Zarządu Koła. Lokalizacja ww. urządzeń na terenie polnym odbywała się za ustną zgodą właściciela terenu, a miejsca lokalizacji stałych urządzeń łowieckich uwidocznione są na mapach obwodów łowieckich, znajdujących się w punktach zapisów myśliwych na polowania indywidualne.

W okresie objętym kontrolą odnotowano trzy interwencje dotyczące miejsc lokalizacji urządzeń łowieckich²⁸, co stanowiło 1,7% skarg i wniosków, jakie wpłynęły do Zarządu. Sprawy te zostały przekazane do kół łowieckich.

(dowód: akta kontroli str. 165, 166)

Instruktor, który odpowiadał m.in. za bieżący instruktaż dla kół łowieckich w sprawach związanych z regulaminem polowania, przestrzegania Statutu PZŁ i prawa łowieckiego wyjaśnił, że Zarząd zgodnie z posiadanymi kompetencjami oraz nadzorem nad kołami łowieckimi i gospodarką łowiecką na terenie dzierżawionych obwodów łowieckich, przekazywał na corocznych zebraniach z prezesami i łowczymi kół z terenu Okręgu, stosowne informacje oraz uwarunkowania prawne dotyczące lokalizacji urządzeń łowieckich ze wskazaniem zapisu art. 12 upł. W przypadku pytań i kwestii interpretacji ww. zapisu upł przez dzierżawców obwodów łowieckich, Łowczy Okręgowy oraz Instruktor na bieżąco udzielali stosownych instruktaży i wskazówek przedstawicielom kół łowieckich. Zgodnie z ww. opisem, a tym samym formalnościami związanymi ze zgodami, czy to w formie pisemnej czy ustnej, są one realizowane na bieżąco przez dzierżawców obwodów łowieckich. Współpraca z administracją Lasów Państwowych na terenach leśnych w omawianym zakresie jest szczególnie egzekwowana przez zainteresowane strony z uwagi na realizację rocznych planów łowieckich pozyskania zwierzyny płowej. Nie odnotowaliśmy dotychczas szczególnie rażących incydentów w zakresie lokalizacji urządzeń łowieckich. Zdarzały się jedynie incydentalne przypadki usuwania bądź niszczenia urządzeń przez nieznanymi sprawców (zgłaszane do organów ścigania) oraz w wyniku prowadzonych prac polowych.

²⁷ Głównie wskutek wykonania mniejszej o około 7% od zaplanowanej liczby ambon i lizawek (odpowiednio o 28 i 37 szt.).

²⁸ W dniu 12 lutego 2012 r. wpłynął wniosek Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu o usunięcie ambony z terenu działki w Turawie (poz. 12/2012), w dniu 27 lutego 2014 r. wniosek jednostki GAZ-System ze Świerklan o zweryfikowanie umiejscowienia urządzeń łowieckich w pasie eksploatacyjnym gazociągu (poz. 11/2014), a w dniu 14 października 2014 r. wniosek gminy Prószków o usunięcie ambony (poz. 52/2014).

W przypadku trzech zgłoszeń, które wpłynęły do Zarządu o nieformalnym fakcie ustawienia urzędzeń łowieckich, zostały one zgodnie z posiadanymi kompetencjami przekazane przez Zarząd Okręgowy do właściwych kół łowieckich celem wyjaśnienia oraz dostosowania do wymogów prawnych. Z posiadanego rozeznania wynika, że sprawy te zostały pozytywnie wyjaśnione i wykonane.

Instruktor wyjaśnił ponadto, że w ramach współpracy z jednostkami Lasów Państwowych i nadzoru nad funkcjonowaniem gospodarki łowieckiej w kołach, posiada informacje o przypadkach tworzenia przez koła ostoi zwierzyny (mateczników) głównie na terenach leśnych, a w przypadku terenów polnych, ostoi dla saren. W miejscach tych ogranicza się polowania lub nie wykonuje się ich w ogóle. Lokalizacje ostoi zwierzyny uzgadniane są przez koła z administracją Lasów Państwowych na terenach leśnych oraz z właścicielami gruntu na terenie polnym, a ich utworzenie uwarunkowane jest uzyskaniem pozytywnej opinii nadleśniczych i rolników.

(dowód: akta kontroli str. 216)

Instruktor wskazał, że Zarząd Okręgowy oraz koła łowieckie we współpracy z administracją Lasów Państwowych, właścicielami gruntów oraz samorządem terytoralnym, realizują dodatkowe zadania poprawiające warunki bytowania zwierzyny, w tym poprzez pozyskanie środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych przeznaczonych na poprawę uwarunkowań siedliskowych. Działania te obejmują tworzenie remiz śródpolnych na własnych bądź dzierżawionych gruntach dla ostoi zwierzyny drobnej (zajęcy, kuropatw, bażantów), w ramach których dokonuje się nasadzeń drzew owocowych oraz wprowadza biocenotyczne gatunki drzew i krzewów dla wzbogacenia bazy żerowej dla zwierzyny.

(dowód: akta kontroli str. 217)

4. W kontrolowanych latach gospodarczych koła łowieckie zrzeszone w Zarządzie Okręgowym nie zrealizowały w pełni planów pozyskania zwierzyny grubej. Stopień ich realizacji wynosił w tych latach odpowiednio: jelenie 91,6% i 87,5%, daniela 85,5% i 83,7%, sarny 93,4% i 93,2% oraz dziki 92,8% i 94,4%. Najniższy poziom wykonania planów pozyskania zwierzyny w ww. latach (w szt.) dotyczył dzików, których nie pozyskano odpowiednio 1 923 szt. i 1 715 szt., a następnie saren 613 szt. i 636 szt., jeleni 358 szt. i 516 szt. oraz danieli 86 szt. i 115 szt.

(dowód: akta kontroli str. 167, 168)

5. Szczegółowa analiza realizacji planów łowieckich w zakresie pozyskania zwierzyny grubej w latach gospodarczych 2012/2013 i 2013/2014, przez cztery wybrane koła łowieckie w poszczególnych dzierżawionych obwodach, w tym: w trzech macierzystych²⁹ oraz przez jedno koło niemacierzyste³⁰ wykazała, że koło niemacierzyste wykonało plany pozyskania jeleni, saren oraz dzików. Z kół macierzystych, plan pozyskania jelenia wykonało tylko jedno koło (w obydwu sezonach, w jednym obwodzie). Dwa koła w jednym z obwodów, w obydwu sezonach nie pozyskały żadnego jelenia³¹. W pozostałych sezonach i obwodach plany pozyskania jeleni wykonane zostały na poziomie od 62% do 85%.

Plany pozyskania saren wykonały dwa koła, w obydwu dzierżawionych obwodach, oraz w obu sezonach, a jedno koło wykonało plan pozyskania saren w jednym z dzierżawionych obwodów w obydwu sezonach, a w drugim obwodzie plan wykonano w sezonie 2013/2014, a w sezonie 2012/2013 plan wykonano w 89%. Plany w zakresie dzików wykonały dwa koła w sezonie 2012/2013, a w sezonie

²⁹ Ponowa z Kluczborka (obwody nr 5 i nr 7), Zagajnik ze Szklar (obwody nr 74 i nr 77, Lis z Opola (obwody nr 44 i nr 115).

³⁰ Zielona z Gliwic (obwód nr 91).

³¹ Koło „Lis” w obwodzie nr 115 planowało w każdym sezonie pozyskać cztery jelenie, lecz nie pozyskało żadnego, a koło „Zagajnik” w obwodzie nr 74 planowało pozyskać po jednym jeleniu lecz nie pozyskało żadnego.

2013/2014 każde z kół wykonało taki plan w jednym z obwodów. Stopień wykonania planów pozyskania dzików w poszczególnych sezonach i obwodach wynosił (od najniższego do najwyższego wykonania): 50%, 59%, 67%, 72%, 75%, 82% i 92%.

(dowód: akta kontroli str. 172-214)

Zgodnie z § 133 pkt 9 Statutu PZŁ, do zadań Zarządu Okręgowego należał m.in. nadzór nad prowadzeniem gospodarki łowieckiej na terenie obwodów łowieckich położonych na terenie okręgu.

W dokumentacji kontrolowanej jednostki brak było dowodów świadczących o żądaniu, w ramach nadzoru sprawowanego nad kołami, złożenia stosownych dokumentów lub/i wyjaśnień dotyczących przyczyn niezrealizowania pozyskania zwierzyny w zaplanowanej liczbie. Przewodniczący Zarządu Okręgowego wyjaśnił, że Zarząd Okręgowy, przedstawiciele nadleśnictw oraz dzierżawcy obwodów łowieckich są w stałym kontakcie w zakresie realizacji planów łowieckich. W przypadku niezrealizowania zaplanowanych wielkości w poszczególnych obwodach, Zarząd Okręgowy może stosować przepisy rozporządzenia w sprawie rocznych planów łowieckich, które nie dają możliwości żądania wyjaśnienia przyczyn niewykonania planu. W związku z tym nie wymógł od kół łowieckich składania wyjaśnień w sprawie przyczyn niezrealizowania liczby zaplanowanej do pozyskania zwierzyny. Przewodniczący wskazał ponadto, że brak pełnej realizacji planów pozyskania zwierzyny przez koła łowieckie, mógł wynikać z:

- braku osiągnięcia sukcesu łowieckiego związanego z intensywnością polowania indywidualnego i zbiorowego,
- niedoskonałości metod inwentaryzacji, co wiąże się z przeszacowaniem populacji, a tym samym zbyt wysokich planów pozyskania,
- warunków pogodowych,
- przemieszczania się populacji zwierzyny w poszczególnych miesiącach,
- koncentracji wielkoarealowych upraw rolnych, powodującej tym samym kumulację zwierzyny na poszczególnych terenach (obwodach),
- zbyt krótkiego okresu polowań w szczególności na łanie i kozy (odstrzał w listopadzie i grudniu ograniczony z uwagi na krótki czas dzienny).

(dowód: akta kontroli str. 233)

6. Z danych zawartych w rocznych planach łowieckich wynikało, że w roku gospodarczym 2012/2013 31 kół łowieckich dokonało zasiedleń w 41 obwodach łowieckich w łącznej skali: 2 561 szt. bażantów, 280 kuropatw, 190 królików i 169 zajęcy. W następnym roku gospodarczym 31 kół zasiliło 44 obwody łowieckie 3 184 bażantami, 219 kuropatwami, 40 królikami i 16 zajęcami. Sprawozdania ŁOW-1, do których sporządzania zobowiązane były koła łowieckie, nie przewidywały podawania informacji o źródłach finansowania wydatków związanych z zakupem zwierzyny do zasiedleń. Tym samym Zarząd Okręgowy nie posiadał takich danych, za wyjątkiem informacji, że w 2013 r. 12 kół macierzystych spośród ww. 31, otrzymało nieodpłatnie z Ośrodka Hodowli Zwierzyny w Lisięcicach (należącego do PZŁ) 1 350 szt. bażantów, a w 2012 r. 350 bażantów, którymi zasiliło obwód nr 136 należący do tego Ośrodka.

(dowód: akta kontroli str. 222-225)

7. W sprawozdaniach rocznych ŁOW-2 z działalności kół łowieckich za lata 2012/2013 i 2013/2014 Zarząd Okręgowy wykazał, że w ww. okresach myśliwi przepracowali na rzecz kół odpowiednio 165 535 i 174 561 godzin. Z uwagi na fakt, że w sprawozdaniach ŁOW-1 nie przewidziano konieczności wykazywania rodzaju prac wykonywanych przez myśliwych, dane w tym zakresie nie były przedstawiane przez poszczególne koła Zarządowi Okręgowemu.

(dowód: akta kontroli str. 7-12)

Z uwagi na brak określenia w Statucie PZŁ zakresu oraz formy sprawowania przez Zarząd Okręgowy nadzoru nad kołami i prowadzeniem przez koła gospodarki łowieckiej, Przewodniczący Zarządu Okręgowego wyjaśnił, że podmiot ten sprawował ww. nadzór w następujących formach:

- stałych kontaktów i instruktaży w zakresie gospodarki łowieckiej przez uprawnione osoby (członków Zarządu Okręgowego, Instruktora oraz członków Komisji Hodowlanej przy Okręgowej Radzie Łowieckiej w Opolu),
- kontroli terenowych prowadzonych m.in. przez członków Komisji Rewizyjnej lub Instruktora, *według zgłaszanego zapotrzebowania ze strony kół łowieckich*,
- corocznych narad prezesów i łowczych kół łowieckich dotyczących rocznych planów łowieckich i bieżącego stanu populacji poszczególnych gatunków,
- corocznych wyjazdowych posiedzeń Okręgowej Rady Łowieckiej połączonych z lustracją wybranych obwodów łowieckich,
- uzgadniania rocznych planów łowieckich wraz ze sprawozdaniem i planem na kolejny rok gospodarczy,
- udziału w przeprowadzanych inwentaryzacjach zwierzyny oraz wydawania niezbędnych komunikatów i zarządzeń oraz organizowania szkoleń,
- przyznawania wyróżnień na podstawie wyników pięcioletniej pracy i nadzoru nad gospodarką łowiecką za okres kadencji władz okręgowych PZŁ dla najlepiej zagospodarowanego obwodu łowieckiego leśnego i polnego,
- udziału przedstawicieli Okręgowej Rady Łowieckiej, Zarządu Okręgowego w polowaniach indywidualnych i zbiorowych, co umożliwiała obserwację sposobu oraz środków prowadzenia gospodarki łowieckiej.

(dowód: akta kontroli str. 232)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W rocznych sprawozdaniach ŁOW-2 z działalności kół łowieckich za lata gospodarcze 2012/13 i 2013/2014, Zarząd Okręgowy przedstawiał dane niezgodne z danymi wynikającymi ze sprawozdań ŁOW-1 poszczególnych kół, jak też z innych posiadanych przez Zarząd dokumentów, m.in. rejestru powierzchni obwodów łowieckich. I tak:

- w zakresie powierzchni obwodów łowieckich dzierżawionych przez koła łowieckie, w sprawozdaniu za rok 2012/2013 wykazano, że powierzchnia dzierżawiona wynosi 666 923 ha, a za rok 2013/2014 660 018 ha, podczas gdy w tym okresie powierzchnia dzierżawiona przez koła wynosiła 726 511 ha,
- w zakresie liczby obwodów łowieckich wyłączonych z dzierżawienia, w obu sprawozdaniach podawano 13, w sytuacji gdy obwodów takich było 11,
- w zakresie liczby obwodów dzierżawionych, w sprawozdaniu za rok 2013/2014 wykazano, że ich liczba wynosi 130, pomimo tego, że koła dzierżawiły łącznie 131 obwodów łowieckich.

Ponadto w ww. sprawozdaniach nie podano liczby obwodów w poszczególnych kategoriach, pomimo tego, że dane w tym zakresie zostały przewidziane we wzorze tego sprawozdania.

(dowód: akta kontroli str. 7-12, 79-80)

Obowiązek sporządzania przez zarządy okręgowe sprawozdań ŁOW-2 i przekazywania do Zarządu Głównego PZŁ nałożony został w zarządzeniu nr 2/2013 Zarządu Głównego PZŁ z dnia 13 lutego 2013 r. w sprawie sporządzania sprawozdawczości łowieckiej.

(dowód: akta kontroli str. 235, 236)

Instruktor, odpowiedzialny za gromadzenie sprawozdań ŁOW-1, sprawdzanie ich pod względem merytorycznym i rachunkowym oraz sporządzanie sprawozdania ŁOW-2 wyjaśnił, że rejestr powierzchni obwodów łowieckich został zaktualizowany na dzień 27 listopada 2013 r., a prace nad ostatecznym opracowaniem granic i powierzchni trwały od roku 2012 r., w związku z czym dane ulegały stałym zmianom. Ponadto wskazał na błędy przy generowaniu wydruków przez system informatyczny PZŁ oraz przeoczenie konieczności zweryfikowania danych zawartych w sprawozdaniach kół łowieckich.

(dowód: akta kontroli str. 25, 229)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Stan zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa i obywateli w zakresie szkód wynikających z prowadzenia gospodarki łowieckiej

Opis stanu faktycznego

1. Zarząd Okręgowy nie posiadał danych o liczbie zgłaszanych kołom łowieckim szkód w uprawach i płodach rolnych, jak też o sposobie rozpatrzenia tych zgłoszeń³². W tym zakresie dysponował jedynie danymi zawartymi w sprawozdaniach ŁOW-1 oraz rocznych planach łowieckich, z których wynikała sumaryczna powierzchnia upraw rolnych, na których wystąpiły szkody, jak również łączna kwota wypłaconych odszkodowań. Z danych zawartych w tych dokumentach wynikało, że w roku gospodarczym 2012/2013 szkody łowieckie zgłoszone zostały do 60 kół, a ich powierzchnia objęła 1 146 ha. Z tytułu odszkodowań, koła te wypłaciły w sumie 2 780 859 zł. W następnym roku gospodarczym powierzchnia upraw, na których wystąpiły szkody zgłoszone do 61 kół wzrosła do 1 407 ha, a wartość wypłaconych odszkodowań wzrosła do 3 069 217 zł.

(dowód: akta kontroli str. 7-12, 237-252, 254-255)

Instruktor wyjaśnił, że Zarząd Okręgowy nie zarejestrował istotnych naruszeń rozporządzenia w sprawie szacowania szkód, niemniej zdarzały się incydentalne przypadki zgłaszane przez skarżące osoby, które dotyczyły zbyt małej kwoty odszkodowań lub naruszenia procedur i terminów ich wypłaty.

Ponadto wyjaśnił, że w trybie nadzoru oraz przy udziale przedstawicieli gmin i izby rolniczej wątpliwości w tym zakresie były wyjaśniane z kołami łowieckimi. Generalnie dochodziło do podpisania ugody pomiędzy rolnikiem, a dzierżawcą obwodu łowieckiego.

(dowód: akta kontroli str. 283)

³² W tym o liczbie spraw załatwionych pozytywnie i negatywnie, liczbie oszacowanych szkód przez przedstawicieli dzierżawcy, liczbie oszacowanych szkód w wyniku mediacji z udziałem organu gminy, liczbie pozwów skierowanych przez poszkodowanych przeciwko dzierżawcom obwodów.

W kontrolowanym okresie do Zarządu Okręgowego wpłynęły 24 skargi na szacowanie szkód przez koła łowieckie. Skargi te przekazywane były do rozpatrzenia przez koła, które zobowiązane były do powiadomienia Zarządu o sposobie jej załatwienia. W Zarządzie brak było dokumentów świadczących o występowaniu poszkodowanych do sądu w sprawach o odszkodowanie.

W ramach zabezpieczania upraw rolnych przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę, wg rocznych planów łowieckich koła w latach 2012/2013 i 2013/2014 założyły i utrzymywały odpowiednio: 274 ha i 265 ha poletek łowieckich, 125 km i 127 km pasów zaporowych, a także zagospodarowywały 566 ha i 569 ha łąk śródleśnych i przyleśnych oraz prowadziły dokarmianie zwierzyny poprzez wykładanie karmy objętościowej (soczystej i suchej) oraz treściwej.

(dowód: akta kontroli str. 253)

2. W Zarządzie Okręgowym nie gromadzono dowodów wskazujących na zakres współpracy kół łowieckich z właścicielami (posiadaczami) gruntów w sprawie zabezpieczenia upraw przed szkodami wyrządzonymi przez zwierzynę.

Instruktor wyjaśnił, że w ramach takiej współpracy, podejmowane były następujące działania:

- spotkania zainteresowanych stron celem ustalenia położenia upraw szczególnie narażonych na szkody i przyjęcie działań ochronnych,
- wspólne ponoszenie wydatków na grodzenie upraw, zakup środków odstraszających (chemiczne) oraz pastuchów elektrycznych, a także ich konserwacja,
- uzgadnianie ustawienia urządzeń łowieckich celem skutecznego wykonywania polowania na danej powierzchni,
- wspólne dyżury dla ochrony w początkowym okresie wzrostu zasiewów roślin (głównie kukurydzy) oraz wypłaszanie zwierzyny z upraw,
- stosowanie płodozmianu upraw mniej narażonych na szkody łowieckie.

(dowód: akta kontroli str. 283, 284)

W kontrolowanych latach gospodarczych 44 koła łowieckie wykazały poniesienie wydatków na poprawę warunków bytowania zwierzyny, w łącznych kwotach odpowiednio 326 787 zł i 304 937 zł. Głównie, w ramach tych działań dokarmiano zwierzynę oraz tworzone ostoje w formie remiz śródpolnych. Ponadto, działania w tym zakresie polegały na:

- uprawie poletek łowieckich (żerowych i zgryzowych),
- wzbogacaniu podszytów gatunkami biocenotycznymi i owocowymi,
- utrzymaniu pasów zaporowych, na których udostępniany był żer,
- rekultywacji śródleśnych i przyleśnych łąk, wapnowaniu, dosiewaniu domieszki traw i roślin motylkowych, celem wzbogacenia składu gatunkowego.

W ww. okresie Zarząd Okręgowy nie ponosił wydatków na realizację ww. zadań.

(dowód: akta kontroli str. 284)

W roku gospodarczym 2012/2013 dziesięć kół łowieckich poniosło wydatki związane z udziałem w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną w kwocie 18 640 zł, a w kolejnym roku gospodarczym dziewięć kół wydatkowało na ten cel 10 210 zł.

(dowód: akta kontroli str. 237-252)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

3. Efekty finansowe prowadzenia gospodarki łowieckiej i wywiązywanie się zarządców lub dzierżawców obwodów łowieckich z zobowiązań na rzecz Skarbu Państwa

1. Przychody w kołach macierzystych, w kontrolowanym okresie kształtowały się na porównywalnym poziomie i wynosiły: w sezonie łowieckim 2012/2013 9 727 223 zł, a w sezonie 2013/2014 9 119 521 zł. Spadek przychodów w porównaniu do roku poprzedniego o 6,6% wynikał ze zmniejszenia wpływów ze sprzedaży tusz zwierzyny (o 468 156 zł) oraz polowań komercyjnych (o 428 870 zł).

W strukturze przychodów najwyższy udział w obu ww. okresach miały przychody ze sprzedaży tusz zwierzyny, odpowiednio: 53,2% (5 172 713 zł) i 51,6% (4 704 557 zł) oraz sprzedaży polowań komercyjnych: 19,8% (1 929 143 zł) i 16,5% (1 500 273 zł). Przychody pozostałe (tj. opłaty wpisowe członków na rzecz koła, składki, ze sprzedaży nadwyżki produkcji karmy, odsetki bankowe itp.) wynosiły ogółem 22,3% (2 166 262 zł) i 25,2% (2 297 856 zł) uzyskanych przychodów.

Koszty poniesione w związku z prowadzoną przez koła gospodarką łowiecką wynosiły: w sezonie łowieckim 2012/2013 8 802 990 zł, a w sezonie 2013/2014 9 313 656 zł. Wzrost kosztów prowadzenia gospodarki łowieckiej w sezonie 2013/2014 w porównaniu do roku poprzedniego (o 5,8%) spowodowany był w szczególności zwiększeniem kwoty wypłaconych odszkodowań (o 288 358 zł) oraz większymi wydatkami na zagospodarowanie obwodów (o 236 769 zł).

W strukturze tych kosztów najwyższy udział miały: odszkodowania za szkody w uprawach rolnych: 31,6% (2 780 859 zł) i 33,0% (3 069 217 zł), wydatki na zagospodarowanie obwodów: 6% (527 386 zł) i 8,2% (764 155 zł), czynsz za dzierżawę obwodów: 6,7% (590 359 zł) i 7,1% (657 347 zł) oraz wydatki na poprawę warunków bytowania zwierzyny: 3,4% (304 937 zł) i 3,5% (326 789 zł). Pozostałe koszty (m.in. delegacji służbowych, organizacji polowań zbiorowych, szkoleń członków koła, utrzymania kwater i środków transportu) wynosiły odpowiednio: 28,1% (2 470 057 zł) i 27% (2 575 986 zł) kosztów ogółem.

Zarząd Okręgowy nie posiadał danych dotyczących planowanych przychodów i kosztów w kołach macierzystych, co wg wyjaśnień Instruktora wynikało z braku konieczności zamieszczania przez koła takich informacji w rocznych sprawozdaniach ŁOW-1.

(akta kontroli str. 262-263)

Według rocznych sprawozdań ŁOW-2 sporządzonych przez kontrolowaną jednostkę, w roku gospodarczym 2012/2013 dziesięć spośród 65 kół łowieckich działających na terenie okręgu uzyskało ujemny wynik finansowy (w tym 9 powyżej 5 tys. zł), a pozostałe 55 kół łowieckich odnotowało wynik dodatni (z tego sześć do 2 tys. zł, dziesięć od 2 do 5 tys. zł, osiem od 5 do 10 tys. zł, a 31 kół zakończyło rok gospodarczy dodatnim wynikiem finansowym powyżej 10 tys. zł).

W 2013 r. ujemny wynik finansowy uzyskały 32 koła łowieckie (w tym trzy do 2 tys. zł, trzy od 2 do 5 tys. zł, 26 kół powyżej 5 tys. zł). Dodatni wynik finansowy odnotowały natomiast 33 koła (pięć do 2 tys. zł, cztery od 2 do 5 tys. zł, osiem od 5 - 10 tys. zł, a 16 powyżej 10 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 90)

Łącznie, wynik finansowy prowadzonej przez koła macierzyste gospodarki łowieckiej w roku gospodarczym 2012/2013 był dodatni (łączny zysk 924 233 zł), natomiast ujemny w następnym roku (łączna strata 194 135 zł).

(dowód: akta kontroli str. 87)

2. W badanym okresie Zarząd Okręgowy nie otrzymywał dotacji na poprawę warunków bytowania zwierzyny i realizację programów ochrony zwierzyny drobnej³³. Według sprawozdania ŁOW-2 w każdym roku gospodarczym dotacje i darowizny otrzymało łącznie po 38 kół łowieckich, z tego w 2012/2013 na kwotę 459 105 zł, a w 2013/2014 616 835 zł. Zarząd Okręgowy nie dysponował danymi o źródłach tych przychodów.

(dowód: akta kontroli str. 91, 28-31)

3. Z danych ze sprawozdań ŁOW-2 wynika, że w sezonie 2012/2013 32 (spośród 65) kół macierzyste osiągnęły z tytułu sprzedaży polowań komercyjnych dla cudzoziemców i myśliwych krajowych, przychody w kwocie 1 929 143 zł. W roku 2013/2014 również 32 kół uzyskały przychody z tego tytułu w kwocie 1 500 273 zł. Najwyższą sprzedaż takich polowań zanotowały kół łowieckie: *Ponowa* z *Kluczborka* (242 845 zł i 125 134 zł), *Żubr* z *Opola* (177 209 zł i 143 447 zł) oraz *Bór* z *Namysłowa* (135 286 zł i 116 864 zł). Polowań komercyjnych nie organizowały 33 (51%) kół łowieckie.

(dowód: akta kontroli str. 87, 28-31)

Instruktor wyjaśnił, że w latach 2012-2014 część kół łowieckich prowadziła tego rodzaju działalność i organizowała polowania dewizowe, jednakże sprzedaż usług odbywała się za pośrednictwem wyspecjalizowanych zagranicznych i krajowych biur polowań, bądź była organizowana przez kół bez pośrednictwa agentów, na zasadzie tzw. akwizycji własnej (tj. po zgłoszeniu zamówienia polowania przez zainteresowanego myśliwego, podaniu jego danych osobowych, z wyszczególnieniem rodzaju i ilości zwierzyny do odstrzału oraz obwodu łowieckiego, w którym chciałby polować). Polowania dewizowe prowadziły 32 kół łowieckie, w tym np.: *Odyniec* w *Karłowicach*, *Chrobry* w *Głucholazach*, *Leśnik* i *Ponowa* w *Kluczborku*, *Łoś* w *Namysłowie*, *Żubr* i *Brzezina* w *Opolu*.

(dowód: akta kontroli str. 262-263)

4. Zarząd Okręgowy nie posiadał danych dotyczących prowadzenia przez podmioty zewnętrzne działalności łowieckiej na terenie obwodów dzierżawionych przez kół macierzyste. Według wyjaśnienia Instruktora działalność taka nie była prowadzona.

(dowód: akta kontroli str. 262-263)

5. W okresie objętym kontrolą Zarząd Okręgowy nie prowadził działalności gospodarczej w zakresie łowiectwa (świadczenie/sprzedaż usług turystycznych obejmujących polowania, obrót zwierzyną żywą, obrót tuszami zwierzyny lub ich częściami). Instruktor wyjaśnił, że: *Zarząd Okręgowy nie zajmuje się prowadzeniem tego typu działalności. Nie sprawdzamy, czy uczestniczący w tych polowaniach myśliwi posiadali wymagane uprawnienia. Zgodnie ze statutem do obowiązków łowczego należy organizowanie gospodarki łowieckiej w dzierżawionych obwodach, organizowanie polowania, czuwanie nad przestrzeganiem obowiązujących przepisów dotyczących wykonywania polowania, a w szczególności zasad bezpieczeństwa, a także prowadzenie ewidencji polowań oraz statystyki w zakresie pozyskania zwierzyny.*

(dowód: akta kontroli str. 262-263)

6. W roku kalendarzowym 2012 r. Zarząd Okręgowy osiągnął przychody z tytułu organizacji szkoleń w łącznej kwocie 84 783 zł, w tym szkoleń podstawowych (dla 117 osób) 64 683 zł, a szkoleń selekcyjnych (dla 67 osób) 20 100 zł. W 2013 r.

³³ Ostatnią dotację w wysokości 100 000 zł Zarząd Okręgowy otrzymał w 2004 r. na podstawie umowy zawartej z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu na realizację zadania pn. *Kuropatwa szara - program ratowania gatunku na terenie województwa opolskiego*; dotację rozliczono w 2007 r.

przychody z tego tytułu wynosiły 83 737 zł, w tym szkoleń podstawowych (101 osób) 55 837 zł, a selekcyjnych (93 osób) 27 900 zł.

Koszt uczestnictwa w szkoleniach niezbędnych do uzyskania przez osoby wstępujące do PZŁ uprawnień podstawowych³⁴ wynosił 680 zł, a dla selekcyjnych³⁵ 300 zł.

W 2012 r. koszty bezpośrednie organizacji szkoleń podstawowych wynosiły 32 961,42 zł (pośrednie 30 803,66 zł), a dochód z tego tytułu 21 018 zł. W 2013 r. koszty bezpośrednie ww. szkoleń były porównywalne z ubiegłym rokiem (32 160,45 zł), natomiast koszty pośrednie wzrosły do kwoty 50 644 zł³⁶, co skutkowało obniżeniem dochodu do 933 zł. Wynagrodzenie wykładowców, za godziną lekcyjną ustalono na 40 zł, a dla lektorów 60 zł. W 2012 r. na wynagrodzenie wykładowców wydatkowano ogółem 16 250 zł, a w 2013 r. 17 200 zł. Powyższe stawki przyjęte zostały przez Zarząd Okręgowy, w oparciu o oszacowane koszty tych szkoleń, w formie uchwały³⁷. Szkolenia nie były prowadzone przez podmioty (firmy) zewnętrzne.

(dowód: akta kontroli str. 130, 287-289, 332)

W objętym kontrolą okresie Zarząd Okręgowy nie był płatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Główna Księgowa wyjaśniła, że przy kalkulowaniu kosztów szkoleń brano pod uwagę m.in. koszty utrzymania sali wykładowej, zakupu materiałów biurowych, wynagrodzenia wykładowców, koszty amortyzacji broni obiektowej, a także funkcjonowania strzelnicy. Zgodnie z przepisami podatek CIT i VAT płaci osoba prawna, a Zarząd Okręgowy nie posiada osobowości prawnej. Podatki rozliczane były przez Zarząd Główny PZŁ w Warszawie.

(dowód: akta kontroli str. 129, 130)

7. W ww. okresie Zarząd Okręgowy nie występował o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów w zakresie stosowania stawek podatku VAT od poszczególnych rodzajów usług. W tym czasie nie były prowadzone w Zarządzie kontrole podatkowe lub skarbowe w zakresie wywiązywania się z obowiązków podatkowych.

(dowód: akta kontroli str. 130, 273, 274)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Opis stanu
faktycznego

4. Funkcjonowanie nadzoru nad działalnością łowiecką

1. W kontrolowanym okresie członkowie Okręgowej Komisji Rewizyjnej na wniosek Zarządu Okręgowego, działając na podstawie § 162 ust. 1 Statutu PZŁ przeprowadzali kontrole działalności organizacyjnej, gospodarczej i finansowej w wybranych kołach łowieckich. W zespołach przeprowadzających kontrolę uczestniczyli również członkowie Zarządu Okręgowego.

³⁴ Uprawniające do wykonywania odstrzału zwierząt łownych za wyjątkiem samców zwierzyny plowej.

³⁵ Uprawniające do odstrzału wszystkich zwierząt łownych.

³⁶ Wzrost kosztów pośrednich wynikał, ze wzrostu składników kosztowych, a w szczególności wzrostu płac pracowników etatowych Zarządu i wydatków za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

³⁷ Nr 2/05/2010 z dnia 18 maja 2010 r.

Łącznie przeprowadzono 12 kontroli w kołach łowieckich, z tego odpowiednio: dziewięć w 2012 r., jedną w 2013 r. i dwie kontrole w roku 2014 r.

W 2012 r. skontrolowano koła łowieckie: w Pokoju, Kolonowskiem, Jelowej, Szklarach, Głucholazach, Opolu, Karłowicach, Kluczborku i Namysławie. Przedmiotem tych kontroli była działalność organizacyjna kół (w tym powierzchnia obwodów łowieckich, skład zarządu i komisji rewizyjnej, częstotliwość i tematyka posiedzeń, stan liczbowy członków i kandydatów według kategorii wiekowych), plany zagospodarowania, plany pozyskania zwierzyny, wydawanie upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych, zatrudnienie strażników łowieckich, organizacja polowań komercyjnych, dokonywanie wpłat z tytułu składek członkowskich, prowadzenie rachunkowości, prawidłowość szacowania i wypłaty odszkodowań za szkody w uprawach rolnych, jak też współpraca z lokalnymi organizacjami rolników i nadleśnictwami.

(dowód: akta kontroli str. 99 -113, 132-150)

W protokołach opisane zostały ustalenia odnoszące się do poszczególnych objętych kontrolą obszarów. Wnioski pokontrolne dotyczyły m.in. zaktualizowania uchwał podjętych na Walnych Zgromadzeniach, sporządzania i archiwizowania protokołów z posiedzeń Zarządów, prawidłowego prowadzenia rejestrów wydanych upoważnień na wykonywanie polowania indywidualnego, rzetelnego prowadzenia gospodarki materiałowej karmy (rejestru przychodów i rozchodów), dyscyplinowania myśliwych w terminowym uiszczaniu opłat na rzecz kół. Podkreślono też brak optymalnych działań na rzecz reintrodukcji zwierzyny drobnej (zająca, kuropatwy i bażanta).

Po kontroli w Kole Łowieckim Nr 2 Kluczborku zalecono anulowanie uchwały zobowiązującej kandydatów do wykonywania dodatkowych świadczeń (w szczególności budowy ambon na własny koszt) i żądania od kandydatów wpłaty kwoty 10 000 zł na zagospodarowanie łowisk.

(dowód: akta kontroli str. 105-112)

W okresie od 5 do 22 marca 2013 r. Okręgowa Komisja Rewizyjna przeprowadziła kontrolę kompleksową w Kole Łowieckim *Bažant* w Prudniku w zakresie m.in. działalności organizacyjnej, gospodarczej i stanu finansów koła. Po kontroli Komisja sformułowała 13 zaleceń które dotyczyły m.in. opracowania w formie regulaminu zasad wydawania upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego, wprowadzenia rejestru obowiązujących uchwał Zarządu i Walnego Zgromadzenia, opracowania zasad sprzedaży i rozliczania polowań komercyjnych, przeprowadzenia inwentaryzacji majątku koła, prowadzenia książki inwentarzowej i materiałowej, przestrzegania wysokości pogotowia kasowego oraz szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych.

(dowód: akta kontroli str. 275-282)

W okresie od 21 stycznia do 8 lutego 2014 r. Okręgowa Komisja Rewizyjna przeprowadziła kontrolę kompleksową w Kole Łowieckim *Diana* w Opolu. W zaleceniach pokontrolnych zasygnalizowano m.in. potrzebę opracowania zasad sprzedaży i rozliczania polowań komercyjnych oraz przyznawania tzw. *odstrzału* myśliwym spoza koła, egzekwowania należności od myśliwych za pobrane tusze zwierzyny łownej, składek i innych opłat, uporządkowania spraw związanych z pełnieniem funkcji strażnika łowieckiego, szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych zgodnie z przepisami, prowadzenia rejestru skarg i wniosków, terminowego przekazywania do Zarządu Okręgowego stosownej dokumentacji i sprawozdań.

Pismem z dnia 9 września 2014 r. ww. koło poinformowało, że wszystkie zalecenia są realizowane.

(dowód: akta kontroli str. 146-149, 160)

W dniu 23 stycznia 2014 r. kontrolę kompleksową przeprowadzono w Kole Łowieckim *Leśnik* w Kluczborku, a jej wyniki stanowiły podstawę do sformułowania dobrej oceny funkcjonowania tego koła.

(dowód: akta kontroli str. 291-299)

Z dokumentacji po kontrolach przeprowadzonych w kołach łowieckich w ww. okresie wynika, że weryfikacji poddawano również wydawanie upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych. Kontrole wykazały, że w kołach ustalane były przez walne zgromadzenia członków zasady wydawania takich upoważnień³⁸, a dokumentacja w tym zakresie była prowadzona. Uwagi zespołów kontrolnych odnosiły się natomiast do:

- braku w dwóch kołach³⁹ rejestru wydanych upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych,
- dopisywania przez łowczego, do już wydanych upoważnień, nowych gatunków zwierzyny⁴⁰,
- braku dopracowania metod rejestracji i kontroli realizacji planu odstrzałów, służących wyeliminowaniu przypadków przekroczenia planu⁴¹.

Poza prowadzeniem kontroli działalności poszczególnych kół łowieckich, w listopadzie 2013 r. Okręgowa Komisja Rewizyjna przeprowadziła kontrolę dokumentacji zebrań walnych zgromadzeń 50 (spośród 65) kół łowieckich.

W sprawozdaniu z ww. kontroli Komisja dokonała szczegółowej oceny dokumentacji 36 kół łowieckich⁴². Kontrola wykazała występowanie licznych nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji 18 kół łowieckich, które polegały m.in. na braku zamieszczania danych dotyczących porządku obrad i podjętych uchwał, liczby uczestników, wyników głosowania, a także braku podpisywania dokumentów przez osoby upoważnione, czy zwłocze w dokonywaniu wpłat składek. Komisja zwróciła również uwagę na nieterminowe przekazywanie do Zarządu Okręgowego protokołów walnych zgromadzeń wraz z podjętymi uchwałami oraz przekazywanie wadliwych dokumentów, a także na brak reakcji Zarządu Okręgowego na takie nieprawidłowości. Po kontroli zgłoszony został również wniosek o ukaranie naganą Zarządu Koła Łowieckiego *Leśnik* w Kluczborku za brak podporządkowania się zaleceniom Zarządu Okręgowego i zaniechanie uchylecia uchwały zobowiązującej kandydatów do budowy urządzeń łowieckich (ambon) oraz o zobowiązanie tego koła do wpłaty 10 000 zł na zagospodarowanie obwodów.

Zarząd Okręgowy nie podjął uchwały w sprawie nałożenia ww. kar, gdyż jak wyjaśnił Przewodniczący Zarządu Okręgowego, po przeprowadzonej kontroli stwierdzono, że Zarząd tego koła odstąpił od egzekwowania uchwały zobowiązującej kandydatów do wykonania urządzeń łowieckich i wpłaty ww. kwoty, a treść tej uchwały została zmieniona.

(dowód: akta kontroli str. 92-98, 331)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Zarząd Okręgowy, w ramach realizacji obowiązków nadzorczych, nie weryfikował stopnia, jak też prawidłowości realizacji zaleceń formułowanych na podstawie wyników kontroli. Zdaniem NIK, brak jest przeciwwskazań do żądania przez kontrolowaną jednostkę od kół łowieckich, w ramach uprawnień nadzorczych, przedstawiania informacji w tym zakresie. Zaniechanie takiej weryfikacji, nie tylko

³⁸ Jak stwierdzono powyżej, zalecenie opracowania w formie regulaminu zasad wydawania upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego zostało sformułowane po kontroli w kole *Bażant* w Prudniku.

³⁹ Kolo *Odyniec* w Karłowicach i *Leśnik* w Kluczborku.

⁴⁰ Kolo *Leśnik* w Kluczborku.

⁴¹ Kolo *Łoś* w Opolu.

⁴² W stosunku do dokumentacji pozostałych 14 kół, w sprawozdaniu zawarto stwierdzenie „Podobna jest ocena pozostałych kół łowieckich”.

ogranicza skuteczność nadzoru, ale też co istotne, może stwarzać ryzyko utrwalenia w kołach stanów nieprawidłowych.

(dowód: akta kontroli str.137-150, 291-294)

2. NIK zwraca również uwagę na ograniczoną liczbę kontroli prowadzonych w macierzystych kołach łowieckich. Jak ustalono, w latach 2012-2014 r. kontrolą na miejscu zostało objętych jedynie 12 takich podmiotów, spośród 65 kół mających siedzibę na terenie objętym właściwością Zarządu Okręgowego. Jakkolwiek obowiązujące przepisy nie określają liczby (w danym roku), jak też częstotliwości prowadzenia takich kontroli, to dotychczasowa skala aktywności Zarządu Okręgowego w tym zakresie, nie zapewnia skontrolowania każdego z kół, przynajmniej raz na pięć lat⁴³.

Opis stanu
faktycznego

2. W wybranej losowo próbie 50 sprawozdań ŁOW-1 (po 25 z każdego roku gospodarczego) stwierdzono, że 45 zostało prawidłowo wypełnionych. Sprawozdania te zostały podpisane przez osoby upoważnione. W oparciu o te dane Zarząd Okręgowy sporządzał roczne sprawozdania ŁOW-2 i przekazywał je w wymaganym terminie, tj. do dnia 10 maja danego roku do Zarządu Głównego PZŁ. Pozostałe pięć sprawozdań opisano w części dotyczącej nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 237-252, 264)

3. W kontrolowanym okresie do Zarządu Okręgowego wpływały od rolników skargi na działalność kół łowieckich związaną z szacowaniem szkód w uprawach, dotyczące zarówno zaniżania przez przedstawicieli kół wysokości odszkodowania jak i sposobu ich rekompensowania. W prowadzonej w Zarządzie Okręgowym ewidencji odnotowano 24 skargi poszkodowanych (po 12 w sezonie 2012/2013 i 2013/2014) oraz sześć w sprawach odszkodowań komunikacyjnych. Przedmiotowe skargi przekazywano do rozpatrzenia właściwym kołom łowieckim.

Kontrola dokumentacji, którą dysponował Zarząd Okręgowy, dotycząca 10 (40%) wybranych losowo skarg⁴⁴ nie wykazała nieprawidłowości, w tym dotyczących realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych⁴⁵.

(dowód: akta kontroli str. 254, 307-355)

W objętym kontrolą okresie, w Zarządzie Okręgowym działała Komisja Szacowania Szkód Łowieckich w pięcioosobowym składzie, która udzieliła pomocy kołom łącznie w 84 przypadkach.

(dowód: akta kontroli str. 286)

Badanie dokumentacji dotyczącej skarg nie wykazało przypadków uzasadniających skorzystanie przez Zarząd Okręgowy z § 152 ust. 3 i 4 Statutu PZŁ i zastosowanie w stosunku do kół kar porządkowych za przewinienia przeciwko przepisom prawa łowieckiego, Statutu oraz uchwałom Zrzeszenia. Nie stwierdzono też przypadków, które mogłyby spowodować wykluczenie koła z Zrzeszenia (zgodnie z § 76 statutu).

(dowód: akta kontroli str. 264)

⁴³ Zgodnie z § 165 ust. 1 Statutu PZŁ kadencja organów kół łowieckich trwa 5 lat.

⁴⁴ Skargi na koła łowieckie: *Ślonka* w Strzelcach Opolskich, *Rogacz* w Niemodlinie, *Brzezina*, *Bażant* i *Ryś* w Opolu, *Chrobry* w Głuchołazach, *Jeleń* w Zabrzcu, *Dzik* w Namysłowie, *Orzeł* w Ozimku, *Jeleń* w Strzelcach Opolskich

⁴⁵ Dz. U. Nr 45, poz. 272.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W pięciu rocznych sprawozdaniach z działalności koła łowieckiego ŁOW-1 Instruktor dokonał skreślenia danych liczbowych i własnoręcznie naniósł poprawki, mimo iż zgodnie z pkt 2 Zarządzenia nr 2/2013 Zarządu Głównego PZŁ z dnia 13 lutego 2013 r. w sprawie sprawozdawczości łowieckiej, podmiotem zobowiązanym do składania ww. sprawozdań jest koło łowieckie, a we wzorze formularza ŁOW-1, stanowiącego Załącznik Nr 1 do ww. Zarządzenia ustalono, iż sprawozdanie to wymaga podpisu sporządzającego, sprawdzającego oraz potwierdzenia przez Prezesa Koła zgodności zawartych w nim danych z ewidencją Koła.

(dowód: akta kontroli str. 356-361)

Instruktor wyjaśnił, że zgodnie z zakresem czynności w toku sprawdzania danych, w celu wyjaśnienia pomyłek (błędów pisarskich) uzgadniałem z kołami drogą telefoniczną niektóre pozycje i na bieżąco nanosiłem drobne poprawki. Z uzgodnień tych nie sporządzałem notatek.

(dowód: akta kontroli str. 262-263a)

Zdaniem NIK, realizując obowiązki w zakresie weryfikacji danych zawartych w sprawozdaniu ŁOW-1 Instruktor nie był osobą upoważnioną do dokonywania ich korekty, gdyż podmiotem wyłącznie uprawnionym do sporządzenia sprawozdania jest koło łowieckie, a zawarte w formularzu dane wymagają potwierdzenia ich zgodności z prowadzoną w Kole ewidencją przez Prezesa Koła.

Ocena częściowa

W ocenie NIK nadzór sprawowany przez Zarząd Okręgowy nad działalnością kół łowieckich, z uwagi na ograniczony jego zakres, nie umożliwiał w pełni weryfikacji prawidłowości funkcjonowania większości tych podmiotów. Jednocześnie pomimo prawidłowego przeprowadzania kontroli w wybranych kołach łowieckich, jak też formułowania uzasadnionych zaleceń pokontrolnych, istniało ryzyko ograniczenia skuteczności tych działań, z uwagi na zaniechanie sprawdzania, czy zalecenia te były przez koła realizowane.

5. Funkcjonowanie straży łowieckiej

Opis stanu
faktycznego

1. Dane zawarte w rocznych planach łowieckich na lata gospodarcze 2012/2013 i 2013/2014 wraz z danymi z wykonania w tych latach wskazywały, że dzierżawcy i zarządcy obwodów, za wyjątkiem przypadków opisanych w dalszej części wystąpienia, zatrudnili bądź powołali co najmniej jednego strażnika łowieckiego, zgodnie z wymaganiem art. 36 ust. 2 *upł.* Zarząd Okręgowy nie posiadał dokumentów potwierdzających, że osoby te zostały przeszkolone w zakresie przewidzianym w art. 38 ust. 1 pkt 8 *upł.*

Z dokumentacji kontrolowanej jednostki wynikało natomiast, że kontrola przeprowadzona przez Komisję Rewizyjną Koła Łowieckiego *Diana* z Opola ujawniła, że w kole tym nie został powołany strażnik łowiecki, a osoba, która podawała się za takiego strażnika⁴⁶, pobierała ryczałt na dojazdy w łowisko oraz korzystała z telefonu komórkowego na koszt koła. W związku z powyższym Komisja Rewizyjna tego koła skierowała w dniu 12 listopada 2013 r. do Prokuratury Rejonowej w Opolu zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez tą osobę, polegającego na doprowadzeniu koła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.

⁴⁶ Osoba ta nie przedstawiła Komisji Rewizyjnej dokumentów potwierdzających realizację obowiązków strażnika łowieckiego.

W dokumentacji Zarządu Okręgowego brak było informacji dotyczącej wyników prowadzonego w tym zakresie postępowania (kontrolowana jednostka z własnej inicjatywy nie zwracała się do ww. koła o udzielenie takich informacji).

(dowód: akta kontroli str. 157-160, 169-214, 295-299)

2. Na podstawie danych zamieszczonych w załącznikach do sprawozdań ŁOW-1 sporządzonych przez 10 (spośród 65) wybranych losowo kół łowieckich⁴⁷ stwierdzono, że strażnicy łowieccy ujawnili w sezonach 2011/2012 i 2012/2013 łącznie 276 wnyków i dwie sztuki pułapek typu „żelazko” (innych urządzeń kłusowniczych nie odnotowano). Wykazano też znalezienie 18 zwierząt w urządzeniach kłusowniczych. Nie ujęto żadnego kłusownika (w tym z bronią). Dwie sprawy dotyczące kłusownictwa zostały przekazane do organów ścigania.

(dowód: akta kontroli str. 114-119)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W rocznych planach łowieckich na rok gospodarczy 2013/2014 oraz sprawozdaniach z wykonania planu poprzedniego roku gospodarczego, zarządcy i dzierżawcy obwodów nr 122, 132, 134 i 136 nie wykazali zatrudnienia (powołania) strażników łowieckich (cz. II pkt 1 i 2 rocznych planów łowieckich), zgodnie z wymaganiem wynikającym z art. 36 ust. 2 *upł.*

(dowód: akta kontroli str. 256-261, 266-272)

Pomimo tego Zarząd Okręgowy, który zobowiązany był do sprawowania nadzoru nad kołami, przed dniem rozpoczęcia kontroli NIK, nie podjął działań w celu wyjaśnienia tych rozbieżności, a w uzasadnionych przypadkach wyeliminowania naruszeń obowiązujących przepisów.

(dowód: akta kontroli str. 256-261)

W powyższej sprawie Instruktor wyjaśnił, że w ww. obwodach łowieckich są zatrudnieni strażnicy, jednakże osoby sporządzające plany łowieckie, prawdopodobnie wskutek przeoczenia, nie odnotowały tego faktu w przekazanych sprawozdaniach, a Zarząd Okręgowy zwrócił się o uzupełnienie brakujących danych dopiero podczas kontroli NIK. Z pism, które otrzymaliśmy w dniu 25 listopada 2014 r. wynika, że w obwodach tych strażnicy zostali zatrudnieni. Zgodnie z zapotrzebowaniem kół prowadzone są szkolenia dla osób nowozatrudnionych, bądź powołanych na strażników i na tej podstawie aktualizuje się te dane.

(dowód: akta kontroli str. 263, 41, 266)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

⁴⁷ Do badania wykorzystano dane ujęte w załącznikach do sprawozdań ŁOW-1 następujących kół łowieckich: *Hubert* w Pisarzowicach, *Łoś* w Nysie, *Mufflon* w Głubczycach, *Hubert* w Brzegu, *Rogacz* w Niemodlinie, *Orzeł* w Ozimku, *Zielona* w Gliwicach, *Ponowa* w Kluczborku i *Glon* w Opolu

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁸, wnosi o podjęcie skutecznych działań mających na celu wyeliminowanie przypadków zamieszczania nieprawidłowych danych w sprawozdaniach ŁOW-2, jak też nieuzasadnionego zaniechania działań nadzorczych w stosunku do kół łowieckich.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 24 lutego 2015 r.

Kontrolerzy

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Zbigniew Łupicki
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis

---

⁴⁸ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.